

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almenyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

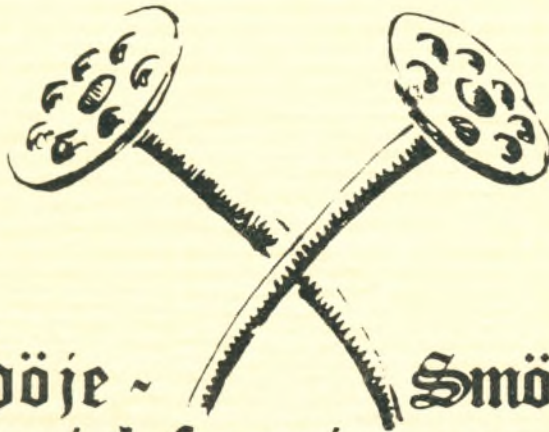
Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Ledöje ~ Smörum
historisk forening og arkiv

6. Årgang Nr. 1 1984

FORMANDENS BERETNING

I 1983 har arbejdet været præget af en vis optimisme og dristighed. Forklaringen er, at Ledøje-Smørum kommune bevilligede et tilskud til driften af lokalhistorisk arkiv på 8.000 kr. Da driften af arkivet hidtil har været den største post på Historisk Forenings budget -- beløbet har vi naturligvis afsat med glæde -- er det klart, at der blev mulighed for nye udfoldelser.

Allerede i slutningen af 1982 havde Historisk Forening fået genoptrykt J. P. Jørgensens bog om sognenes historie ved hjælp af en stor pengegave fra Lisa og Gudmund Jørgensens Fond. Det gav blod på tanden. Vi gik i gang med tilrettelæggelse og trykning af N. O. Riis-Nielsens bog "Fra fæstebonde til selveje" om Smørumnedre. Det er en omfattende bog om alle huse og gårde samt deres ejere. I starten frygtede vi, at prisen på 150 kr. ville afskrække, men der er på nuværende tidspunkt kun få bøger tilbage efter to oplag. For at muliggøre udgivelsen har Ove Holmfred gjort et enormt stykke arbejde, som han også i denne beretning skal takkes meget for.

Nye postkort.

Det har i flere år været et stort ønske for Historisk Forening at udgive postkort med lokale motiver. En dejlig pengegave gjorde det muligt for os hos tegneren Kjeld Johansen, Ballerup, at købe tre originaltegninger med motiv af Svenskestenen, Smørum gl. skole samt et parti fra Hove. Kong Svend-spejderne købte en fjerde med motiv af Kong Svendshøj, således at vi til foreningens julestue kunne sælge postkortene. Herefter kan disse købes i Ledøje-Smørum Bibliotek samt Servicekiosken i Smørumnedre. Salget er gået strygende. Det er vort håb, at vi i 1984 kan udvide serien med endnu et par motiver. Også bladet -- foreningens ansigt til de mange medlemmer, vi har som trofaste støtter -- har vi satset betydeligt på. Kirsten Faulk er gået til redaktørarbejdet med ildhu. Resultatet er vi meget tilfredse med og håber, at alsidighed og stofmængde vil være til glæde for vores medlemmer.

Udflugter.

Vi har dog ikke svigtet vores traditionelle arrangementer. Foreningens forårstur gik til Vestvolden, hvor vi med Erik Wassard som turleder havde en interessant eftermiddag. Et godt supplement til filmen "Det grønne bælte", som Erik Wassard viste til

sidste generalforsamling. Efterårsturen gik med bus til Køge med byrundtur, museumsbesøg og særlig aktuelt besøg ved Grundtvigs gravsted på Gl. Køgegård, der normalt ikke er offentligt tilgængeligt. Turen var velbesøgt.

Foredrag.

Også foredragsrækken fortsatte efter jul. Det første foredrag skulle gerne have givet inspiration og viden til vores havehold, idet overgartneren fra Frilandsmuseet fortalte om "Havens historie". I februar holdt Bente Gundestrup foredrag om "Det kongelige kunstkammer". Sæsonen sluttede 1. marts med Piet van Deurs og "Hvad er det". Vi havde sammensat to hold, som skulle gætte mærkelige genstande fra ind- og udland. Det var en festlig afslutning på foredragsrækken. I oktober tog vi hul på en ny serie. Jeppe Tønsberg talte om "Dyrehavsbakken i 400 år". I november holdt Joan Hornby et meget inspireret og inspirerende foredrag om "Edo-tidens Japan". Decembers arrangement var Julestue. Det var anden gang, vi holdt julestue, men bestemt ikke sidste. Det blev en hyggelig eftermiddag med N. O. Riis-Nielsen, som fortalte om juleskikke her og i den store verden. Desuden sang Søagerskolens kor under ledelse af Ane-Marie Nielsen julesange. Der blev klippet og klistret af alle tilstedeværende. En god optakt til den travle julemåned.

I foråret stod Historisk Forening og Arkiv for en foredragsrække på fire aftener med Naturskolen; emnet var "Kend din Hjemstavns". I lighed med året før var der et foredrag om kommunen fra boplads til forstad; en aften besøgte vi begge vore kirker, hvor vi som altid fik en god hjælp af Poulin Nielsen, Ejnar Jørgensen, graver ved Ledøje Kirke, og Mogens Andreassen, graver ved Smørum Kirke. Tak til alle tre. Tredie aften var et besøg i Lokalhistorisk Arkiv. Den sidste aften var en cykeltur rundt i kommunen.

Samarbejde.

Også i 1983 har vi haft samarbejds møder med naboforeningerne. Vi er mange, 10 foreninger i alt, men kan da stadigvæk lære af hinanden. Udlandsrejserne gik med fly til Athen, og i maj var der en firedages bustur til Gotland.

I anledning af Grundtvigs fødselsdag holdt vi sammen med Ledøje og Smørum Menighedsråd en Grundtvigsaften. Der var fællessang, solosang ved Hanne Karlskov samt et foredrag af Margaretha Balle-Petersen om det grundtvigske kulturmiljø. Det var

De to dygtige hold ved Historisk Forenings vellykkede quiz-aften "Hvad er det?" med Piet van Deurs, 1.3.1983.

Øverst: N. O. Riis-Nielsen, Ada Nielsen og Bent Eggert

Nederst: Knud Vinther, Edla Nikolaisen og Steen Asger Jensen med Lone Brüschi i baggrunden.

en dejlig aften, der var et større tilhørerantal værdigt. Men der bliver forhåbentlig lejlighed til et nyt forsøg.

Besøg fra Brunlanes.

I begyndelsen af juni kom en del af Byrådet fra Brunlanes på besøg hos Ledøje-Smørum Byråd. I den anledning viste foreningen en udstilling om vore sogne, samt naturligvis arkivet og vores samling. Det var første gang, der var lejlighed til at vise vores evner og berettigelse for det samlede byråd og de kommunale embedsmænd. Historisk Forening var glad for at få lejlighed til at være vært og siger endnu engang tak for besøget, den smukke vase og Erik Zieglers tale.

Kommunens velvilje kom endnu engang til udtryk, da Historisk Forening i efteråret fik tilbudt en andel i en langtidsledig pressefotografers arbejdstid. Foreløbig har arkivet gjort brug af dette tilbud, men der er endnu noget tid tilbage.

Arkivnyt.

Når denne beretning læses, vil lederen af Lokalhistorisk Arkiv gennem de sidste fem år, Anne Marie Kyed Pedersen, være trådt tilbage. Anne Marie vil have tid til at afslutte sine studier. Med den arbejdsindsats, der er lagt i Arkivet, er det fuldt forståeligt, men det er vemodigt at skulle tage afsked. Anne Marie har gjort en uvurderlig indsats og har heldigvis lovet at sætte efterfølgerne Bent Eggert og Kirsten Faulk grundigt ind i sagerne, således at vi også fremover kan stå med et velfungerende arkiv.

Det har været et positivt år for foreningen; mange har ydet et stort stykke arbejde, som de hermed takkes for. Uden deres hjælp kunne Ledøje-Smørum Historiske Forening og Arkiv ikke præstere det, den gør.

Lone Brüsck.

BEMÆRK!

Da Anne Marie Kyed Pedersen ønsker at få orlov fra Lokalhistorisk Arkiv fra 1. februar 1984, bedes man i stedet for rette eventuelle henvendelser til:

Bent Eggert, Duegaarden, Nybøllevej 57,
2750 Ballerup, tlf. (02) 97 40 18

FRA EN GAMMEL, DER ER FØDT I SMØRUM, OG SOM MINDES

Ella Rosenholm, 1982
(foran sin egen slægtstavle)

Da jeg var ca. 16 år, altså i 1926, stiftede fhv. landbrugsminister Jens Smørum, lærerinderne Ellen og Bertha Nielsen sammen med Bertha Frandsen, Bosager, Kvindeforeningen i Smørum. Alle kvinder var velkommen, foredrag samt kaffe med brød var gratis, dog gav man 25-50 øre til befordring af foredragsholderen.

Foredragene var meget lødige. Sammenkomsterne holdtes i Smørumnedre Skole een gang hver måned. At medbringe kage og fløde gik på omgang mellem gårdmandskonerne, min mor gav kaffen. Vi unge vartede op og vaskede op, gratis. Vi var gerne 30-40 mennesker til hvert møde. Det var morsomt, for vi unge lærte de gamle at kende, og de os.

Om sommeren havde vi udflugter, og til højtiderne spillede vi unge komedie. Alle folkepensionister så hen til denne månedlige, fornøjelige aften. For på den tid kunne de gamle få lov at passe sig selv.

Denne kvindeforening bestod i over 25 år, selv under Den anden Verdenskrig. Det var nok en af forløberne for alle de mange omsorgsklubber, vi har nu.

På initiativ af fru Madsen Mygdal, Edelgave, afholdt unge fra sognet samt landvæsenselever fra Edelgave og fru Mygdals egne døtre tre komedieaftener på Smørum Kro.

Tilslutningen var stor, og til stede ved forestillingen var også kgl. skuespillerinde fru Sigrid Neiendam. Det var en stor ære, og hun sagde bagefter til fru Mygdal, at det gjorde vi godt. Vi

blev sminket af kgl. skuespiller John Price's mor. Denne komedie-aften var en succes og gav anledning til, at "Dramaten" på fru Mygdals opfordring blev stiftet i 1932. På denne første komedie-aften i 1931 opførtes: Folkevisen Dronning Dagmars Død, Den spodske Jomfru, Heibergs Hans og Trine og Aprilsnarrene.

Til denne "Gallaforestilling" skrev Redaktør cand. teol. L. Kofoed-Andersen, Stormosegaard, en Prolog.

I de følgende år kom "Dramaten" med nogle velspillede stykker, men på grund af giftermål og fraflytning fra Smørum blandt medlemmerne, afgik "Dramaten" ved en stille død.

Dog er vi nogle få stykker, nu mellem 68 og 79 år, som af og til ses og mindes de glade ungdomsdage i Smørum.

Ella Rosenholm,
f. Frandsen, Bosagergaard.

Dilettant på Smørum kro, "Høstmanøvre", ca. 1932

LOKALHISTORISK ARKIV

ÅRSBERETNING 1983.

I Lokalhistorisk Arkiv blev arbejdet i 1983 ligesom i 1982 præget af indsamlingen af foreningsarkiver. De breve, vi sendte ud til foreningerne i begyndelsen af kampagnen, blev i 1983 fulgt op af telefoniske henvendelser og opfordringer i vores blad og aviserne om at kontakte Lokalhistorisk Arkiv. Men skønt foreningerne var positive over for projektet, gik det alligevel langsomt med afleveringerne.

I efteråret gik kampagnen ind i sin sidste fase. LASK (Lokalhistoriske Arkiver i Storkøbenhavn) ansatte pr. 1. november en historiker i 4 måneder til at udarbejde en registratur over alle de foreningsarkiver, der findes i amtets 23 lokalhistoriske arkiver.

Ved en sidste ihærdig indsats lykkedes det at få indsamlet 21 foreningsarkiver og at få det tidskrævende arbejde med registreringen af arkiverne tilendebragt. Med de 11 foreningsarkiver, vi havde før kampagnen, kommer således i alt 32 med i registraturen.

Men selv om kampagnen er slut for denne gang, fortsætter Arkivet naturligvis indsamlingen af foreningsarkiver, som er en uvurderlig kilde til lokalsamfundets historie.

I 1983 begyndte Arkivet en indsamling af sange, hvori navnene Ledøje og Smørum forekommer. Vi bragte en efterlysning her i bladet og modtog hurtigt flere henvendelser. Vi har nu flere af sangene på bånd i Arkivet og vil desuden efterhånden bringe teksterne i bladet.

Billeder er et vigtigt kildemateriale, og en stor del af Arkivets arbejde har med billedsamlingen at gøre. I begyndelsen af 1983 blev der oprettet et fotohold bestående af Anne-Marie Nielson, Poul Clemmensen, Bent Nielsen og Poul Zeiler. Anne-Marie Nielson, der desværre senere er trådt ud, skal have tak for sin medvirken ved oprettelsen af fotoholdet.

Blandt fotoholdets mange opgaver for Arkivet er affotograferinger, fotografering rundt om i kommunen ved byggeri, anlægsarbejder og lignende, samt fotografering ved forskellige arrangementer. Desuden har holdet lavet billeder til Arkivets udstillinger og fremstillet en serie lysbilleder efter gamle billeder til et foredrag, som N. O. Riis-Nielsen holdt på Balsmoseskolen om

gamle dage i kommunen.

Som noget nyt har Historisk Forening og Lokalhistorisk Arkiv haft samarbejde med Kommunen om opgaver for en langtidsledig pressefotograf. For Arkivet har pressefotografen taget billeder af erhvervsvirksomheder i kommunen.

Arkivets faste udstilling i Smørum gamle skole har det meste af året handlet om foreningslivet i kommunen, således også da politikere og embedsmænd fra kommunens norske venskabsby besøgte Historisk Forening og Arkiv. Ved den lejlighed havde Arkivet desuden udstillet eksempler på alle de typer arkivalier, man kan finde i et lokalhistorisk arkiv. Ved Historisk Forenings julestue medvirkede Arkivet med billeder og dokumenter til udstillingen "Kirke og Sogn". I hele 1983 har Biblioteket velvilligt stillet plads til rådighed for os, således at vi har kunnet udstille skiftende plancher om foreningslivet som et led i vores PR for indsamlingskampagnen.

Udstillingen "Værd at værne" har været udlånt til Landbohøjskolen i forbindelse med landskabsarkitekt Henning Lektonens forsvar af sin eksamensopgave om Smørumovre landsby. Det er et meget fint og grundigt værk i 4 bind, hvor to bind handler om miljøbevaring, og to bind er en registrant med billeder og beskrivelser af alle gårde og huse i Smørumovre.

Smørum Naturskole havde ligesom sidste år en studiekreds over emnet "Kend din egn". Heri indgik et besøg på Arkivet og et foredrag om Lokalhistorisk Arkiv og dets samlinger.

Arkivets medarbejdere har i løbet af året deltaget i flere kurser og arrangementer: et kursus i udstillingsteknik, et formidlingskursus, to kurser i papirkonservering og fotokonservering og en temadag om stationsbyen. Samarbejdet med de andre lokalhisto-

riske arkiver i Storkøbenhavn i LASK har i år været koncentreret om foreningsarkiver, men der har dog været tid til et besøg på Sophienholm på udstillingen "Bevar for fremtiden", et besøg på Rigsarkivet og en sommertur, hvor blandt andet Ledøje kirke blev besøgt.

Lokalhistorisk Arkivs faste medarbejdere var i 1983 Edla Nikolaisen, Kirsten Fauk og undertegnede. Det daglige arbejde, som vi udfører, består blandt andet i at indsamle arkivalier og billeder, registrere og ordne dem, besvare forespørgsler, klippe lokalstof ud af aviserne, udbygge tryksagssamlingen, udbygge og registrere bog- og tidsskriftsamlingen, lave udstillinger og holde åbent for besøgende.

Interessen for Arkivet vokser stadig, og åbningstiden bliver flittigt benyttet. En del besøg ligesom et stort antal telefoniske og skriftlige henvendelser kommer fra slægtsforskere, der skal have oplysninger fra kirkebøger, folketællingslister, kort eller andre arkivalier eller have fremstillet billeder af slægtninge. En del besøgende kommer for at aflevere noget materiale. Enhver aflevering betyder, at endnu en kilde til kommunens historie bliver bevaret for eftertiden, og vi vil her gerne takke for alle de arkivalier og billeder, vi har modtaget i 1983.

Anne Marie Kyed Pedersen.

FASTELAVN

Jens Smørum, 1976
(på 85-års dagen)

Margrete Nørregaard, 1982
(datter af lærer J. P. Jørgensen)

I SMØRUMNEDRE:

Til fastelavn havde vi skolebørn en morsom skik, der betød så uendelig meget for os. Fastelavns-søndag gik vi alle rundt fra dør til dør i flok og sang:

Her ser I en del fyre med lidt skæg,
som gerne ville be' om et par æg,
men får vi et par skilling, så lad gå,
det kan vi også skrive under på.

I spidsen gik altid den ældste af drengene i skolen med en dannebrogsgfane. Efter ham fulgte den næstældste med en raslebøsse. Han var kasserer. Derefter kom den tredieældste. Han var bedemand og skulle hvert sted huske at sige: "Jeg skal bede jeres sønner og døtre til gilde i morgen aften kl. 4." Glemte han det, måtte han alene tilbage igen, for beskeden skulle afleveres.

Vi blev beværtede i alle gårdmandshjem. Et sted fik vi kaffe og kage, et andet sted æbleskiver og syltetøj, et tredje sted sød snaps. Nu bagefter kan det undre mig, at vi kunne overkomme at spise det altsammen, men det hjalp jo noget, at der var langt at traske mellem udflyttergårdene.

Selve fastelavns-gildet begyndte mandag eftermiddag kl. 4. Hos en arbejdsmand i byen lejede vi hvert år lokale. Her blev også fane og raslebøsse opbevaret fra år til år sammen med planker og bukke til siddepladser og lysestager, nogle simple væglampetter af træ til stearinlys. For en ganske billig penge fik vi lov at benytte arbejdsmandens stue. Her blev så de fire ældste skolepiger værtinder. For de penge, vi havde raslet ind, havde vi købt sigtebrød og smør. Det skar og smurte pigerne og lagde de æg på, som vi havde samlet ind. Også et anker hvidtøl havde vi anskaffet.

Længe før gildet skulle begynde, sendte vi drenge stafetter op på bybakken for at se, om ikke spillemanden skulle være i anmarch. I hele min barndom var det samme gamle skrædder, der spillede for os. Endelig kl. 4 kom han, og så begyndte dansen, der varede lige til kl. 4 om morgenen, kun afbrudt to gange i nattens løb, når pigerne serverede mellem-mader. Kl. 4 gik vi hjem for at sove, men næste eftermiddag kl. 4 begyndte vi igen og dansede lige til kl. 4 onsdag morgen.

Alle børnene var enige om, at fastelavnsfesten var årets største begivenhed, og det var, fordi vi selv administrerede det hele uden indblanding fra de voksnes side. Kun skolebørnene måtte være med. Denne fastelavnsskik holdt sig til lige efter den første verdenskrig, men den må have været meget gammel. Den var gældende i min barndom, den var gældende i min fars barndom, og den var gældende, da min bedstefar var barn. Men kun i Smørumnedre. I nabobyerne havde børnene ikke sådanne fester.

(Fra minister Jens Smørum's erindringsbog: Vejen jeg gik og mennesker jeg mødte, 1961)

I SMØRUMOVRE

Fastelavnssøndag og -mandag løb skoledrengene rundt til alle husstande, udklædte og med masker eller kun sværtede. Kostum-

erne bestod som regel af gamle jakker, lidt for store og med vrangen udad, meget praktisk, da vejret kunne være koldt.

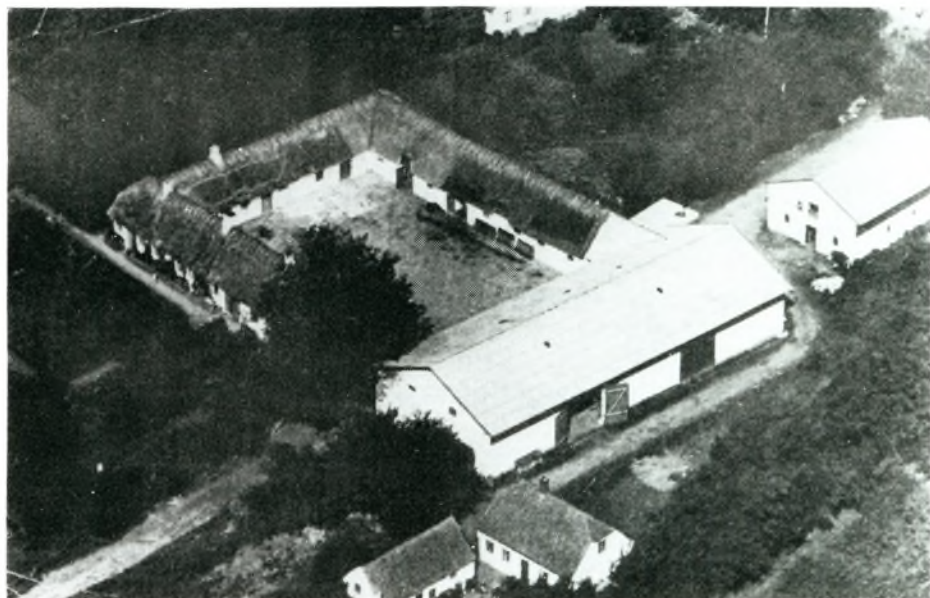
En af drengene havde en raslebøsse, og en anden var klædt som kone med kjole og hovedtørklæde, og hun havde en kurv på armen. De sang "Mallebrok" og "Min fader er en skorstensfejer" og fik penge i bøssen og æg i kurven.

Det indsamlede blev brugt til deres fastelavnsgilde, der blev holdt hos en arbejdsfamilie, der havde en passende stor stue og efter forudgående aftale havde påtaget sig at holde gildet.

Af æggene blev der lavet æggepunch, som blev forstærket med rom, afhængigt af, hvor mange penge der var i bøssen. Desuden blev der for pengene købt wienerbrød (2-øres) og lejet musik, en harmonikaspiller, og købt lys til belysning. Stagerne var tomme ølflasker. Og så dansede piger og drenge hele aftenen.

Jeg fik som regel lov at være med en times tid -- i begyndelsen af aftenen! Fastelavnsgilder for voksne fandt ikke sted i vores by, men derimod i nabobyen.

(Fra Margrete Nørregaards erindringsblade, 1977)

Gammelgaard, Ledøje

FOLKESAGN OG MYTER.

En samling af nye og gamle viser og sange med tilknytning til Ledøje-Smørum vil være af stor værdi, eftersom de ofte indeholder meget lokalhistorisk stof. Også myter, sagn og andre historier bør indgå i samlingen, bl.a. dette sagn om Kynmanden og Slattenlangpatte:

"På bymarkens sydvestre hjørne lå i sin tid en høj. Her boede Kynmanden. Og i bymarkens nordøstlige hjørne ligger den dag i dag en høj, som hedder Lemene Høve. Her boede Slattenlangpatte, og hun var kæreste med Kynmanden. Han red tit og besøgte hende, hvorefter han tog hende med hjem. Han lagde hende tværs over ryggen på hesten; det var naturligvis om natten.

I det sydvestlige hjørne i byen ligger endnu en gård, hvor der er en port i den nordre længe og een i den sønder lige overfor. Der skal han have redet igennem med hende. De turde ikke lukke porten om natten, for kom Kynmanden, og porten var lukket, så blev den spoleret. Derfor stod porten altid åben, da de ikke vidste, hvornår han kom.

Engang tabte han en vante, og den var så stor, at den kunne rumme en halv skæppe sæd. Så blev folkene enige om at binde een mage til, og den blev om aftenen lagt ud i porten på et bjælkehoved, og om morgenen var den borte.

Nogle nætter efter kom der een og bankede på det ene vindue og sagde: "Hør du vante-ven, du må skynde dig op, for begge dine hvide heste ligger i en tørvegrav og er ved at drukne." Og lige så snart de kom til graven og hestene, var disse oppe med det samme."

Sagnet er fortalt af H. C. Cortsen, Ledøje, i 1911 efter den gamle smed Hans Jensen. Skal vi stedfæste sagnet, må det være nærliggende at antage, at gården er Gammelgaard i Ledøje, da denne gård ligger sydvest i byen og har to gennemkørselsporte overfor hinanden.

Rita Holm.

Kilde: Østsjællandske sagn, Københavns amts årbog, 1924.

Til Vælgerne

i

Kjøbenhavns Amts 3die Valgkreds

fra

Formanden for „Demokratisk Vælgerforening“,

H. A. Jensen.

Særtryk af „Roskilde Dagblad“
1883.

VALG-EXTRA 1884

I „Roskilde Tidende“ for 25de Decbr. findes en af 31 Vælgere underskrevet Opfordring til Vælgerne her i Kredsen, som gaar ud paa at faa H. Sørensen i Smørumovre opstillet som Venstres Kandidat her for Kredsen ved det foretaaende Folkethingsvalg.

I Anledning af denne Opfordring, som er Frugten af en Agitation, for hvilken H. Sørensen selv har været en af Lederne, er det efter Samraad med Flertallet at Vælgerforeningens Forretningsudvalg bleven mig overdraget at give en fuldstændig Fremstilling af Væbryrelsens Handlemaade med Hensyn til Opstillingen af Venstres Kandidat,

For netop 100 år siden var der også kamp om pladserne i Folketinget -- og som det kan ses af ovenstående "klip" af særtryk fra Roskilde Dagblad -- endog med lokalt islæt.

Særtrykket fylder 4 tætskrevne A4-sider, er sammenfoldet til ca. 9 x 13 cm, hvilket svarer til halvdelen af det viste klip.

Ved at læse særtrykkets indledning får man let det indtryk, at skriftet drejer sig om ekstra valgagitation for den omhandlede H. Sørensen fra Smørumovre, men fortsættelsen viser unægteligt noget ganske andet, nemlig kandidaternes personlige intriger og indbyrdes kamp, "politiske rævekager" for med alle midler at få indflydelse og opstillingsmulighed inden for Venstre.

Vælgerforeninger dengang var noget ganske nyt. Venstres "Demokratiske Vælgerforening" havde netop holdt opstillingsmøde for kandidater til Folketinget.

De politiske retninger dengang var regeringspartiet **Højre**, domineret af godsejerne og mænd fra de liberale erhverv samt embedsmænd. Oppositionen udgjordes af **Venstre**, bestående af byerhvervenes folk samt landbrugerne. Socialdemokratiet var endnu ikke repræsenteret. I øvrigt var det først i 1883, man fra Venstres rigsdagsgruppe opfordrede til at danne "Demokratiske Vælgerforeninger" over hele landet for at styrke de moderate og radikale kræfter.

Man var enedes om 4 kandidater, som alle kunne gå ind for, om de ellers ville lade sig stille -- og her er det så, H. Sørensen driver gæk med vælgerforeningen ved dagen efter at pege på sig selv som kandidat, og igen var Venstres vælgere splittede i den politiske kamp.

Skal man forstå bare lidt af den tids politiske problematik, må man fuldstændig se bort fra de valgmetoder, der bruges i dag. Dengang skulle 102 rigsdagsmænd vælges i lige så mange kredse. Særlige valgeregler gjorde det tilladt at overføre stemmer mellem de forskellige valgkredse, og dette kunne i yderste konsekvens betyde, at selv om et parti beherskede 49% af samtlige stemmer, var den mulighed til stede, at ikke engang eet mandat kom på tinge. Denne særlige valgteknik betød selvsagt, at det var vanskeligt at konstatere partiernes indbyrdes styrkeforhold. Eksempelvis kan man se regeringsmagten placeret hos Højre, selv om de kun direkte rådede over 15 mandater ud af de 102.

Selve valgbehandlingen fandt sted på nærmeste købstadstov eller i rådhusalen. Her mødtes vælgerne på et bestemt tidspunkt. Kandidaterne fremlagde kort deres programmer, og så skred man til selve valgbehandlingen. Det foregik ved håndsoprækning, og den, der fik flest stemmer, var så valgt ved "kåring". Hvis nogle forlangte "navnlig" afstemning, skulle man dog anvende en anden procedure, og valglisterne kom i brug. Den stemmeberettigede skulle da selv henvende sig til listeføreren og meddele ham, hvem der stemtes på, hvorefter det noteredes. Denne valgform var offentligt tilgængelig, og alle kunne se, hvem der stemte på hvem. Især egnens herremænd og større arbejdsgivere mødte da også op for at se, hvor deres husmænd stemte, eller -- for at bruge deres eget ordvalg -- for at se, om de havde "rent halm i træskoene".

Nævnes må også valglovens særlige indskrænkninger. Grundloven tilskrev valget til enhver uberygtet mand, der var fyldt 30 år, medmindre han:

- a. Uden at have egen husstand står i privat tjenesteforhold.
- b. Nyder, eller har nydt understøttelse af fattigvæsenet, som ikke er eftergivet eller tilbagebetalt.
- c. Er ude af rådighed over sit bo.
- d. Ikke har haft fast bopæl i et år i den valgkreds, hvori han opholder sig på valgtidspunktet.

Nævnes skal dog, at selv om man skulle være 30 år for at stemme, så var man valgbar allerede ved det 25. år.

Selve Rigsdagen, idet vi ser bort fra Landstinget, bestod kort før 1884 af fire partier, hvoraf Højre havde regeringsmagten. Det var **Højre** (i alt 15) eller "godsejerne", som man kaldte dem, og herunder hørte de **Nationalliberale**, som i sociale og økonomiske spørgsmål var mere frisindede. Det var **Mellempartiet** (27), der ofte var den bekendte "tunge på vægtskålen", og endelig **Venstre** (49), der var opsplittet i flere forskellige moderate, bondevenlige og radikale retninger. Hertil kom så 10 løsgængere og 1 færøsk medlem.

Valget i sommeren 1884 resulterede i 19 højremandater og altså 83 oppositionsmænd, hvoraf bemærkes, at 2 var socialdemokrater.

Nå -- men hvem var så denne H. Sørensen fra Smørumovre, der står omtalt i særtrykket? Lad os først afsløre, at han ikke kom på tinge ved 1884-valget.

Vi har eftersøgt denne person i folketællingerne for hele Smørum sogn i såvel 1880 som i 1890 og kun fundet en eneste person, der bar navnet H. Sørensen. Han boede endda i Smørumnedre, men det tillægger vi ikke den store betydning. Den forveksling sker såmænd daglig, selv i vore tider.

Nu skal vi ikke forsværge, at det er den rigtige person, vi har fat i, for der **kan** inden for den mulige tiårs periode teoretisk have boet en H. Sørensen her, der igen er fraflyttet, -- men nu det morsomme:

Den H. Sørensen, vi fandt, var Hans Sørensen, 28 år gammel, gift og boende på matr.nr. 43, Rendebæksvej, og -- fader til den senere minister Jens Smørum. Og det står i hvert fald fast: faderen var venstremand, politisk aktiv, og så gik han forøvrigt post i Smørumovre.

Bent Eggert.

Kildehenvisninger:

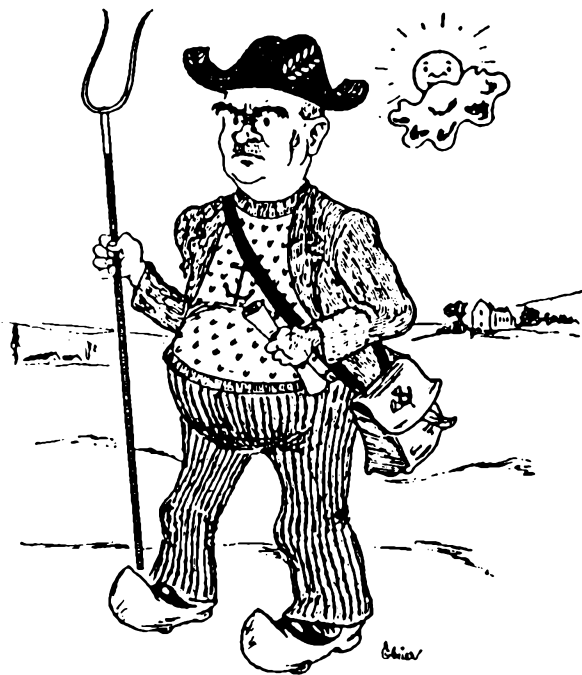
Særtryk af Roskilde Dagblad, dec. 1883, venligst udlånt af E. Cortsen, Glostrup.

Politikens Danmarkshistorie, bd. 12.

Svend Thorsen: "Danmarks Rigsdag".

N. O. Riis-Nielsen: "Fra fæstebonde til selveje".

Jens Smørum: "Vejen jeg gik og mennesker jeg mødte".

Karikatur af landbrugsminister Jens Smørum.

FOR 10 ÅR SIDEN . . .

rasede Ledøje-Smørums kamp for selvstændighed.

Ved kommunalreformen i 1970 blev det bestemt, at landets små kommuner skulle sammenlægges med større kommuner eller slås sammen med andre mindre kommuner, så at alle landets kommuner ville få mindst 10.000 indbyggere. Det var nemlig hensigten at overdrage en række nye opgaver til kommunerne, og man mente, at et befolkningsgrundlag på ca. 10.000 var nødvendigt, for at en kommune kunne klare opgaverne.

Ledøje-Smørum havde på det tidspunkt pr. 1.1.1973 kun 4.800 indbyggere, og derfor skulle den nedlægges som selvstændig kommune og eventuelt slås sammen med Ballerup-Måløv kommune.

Alt dette fortæller redaktør Aase Kannov om i det særtryk, der er udsendt af kommunen om den spændende kamp for at bevare Ledøje-Smørums selvstændighed, og som endte med, at folketinget den 7. februar 1974 vedtog en "Lex Ledøje-Smørum". På vej hjem fra folketinget i Ottos bus digtede Aase Kannov denne sang:

Mel.: Den lille frække Frederik

Vort Ledøje-Smørum blev nu frit,
så Ballerup-Måløv er vi kvit,
trods Egons onde rænkespil,
retfærdighed dog sejre vil.

I flere år vi grued' for,
hvordan mon dette her det går,
har småby'r ingen rettighed?
Vi hjælpe må dem lidt på gled.

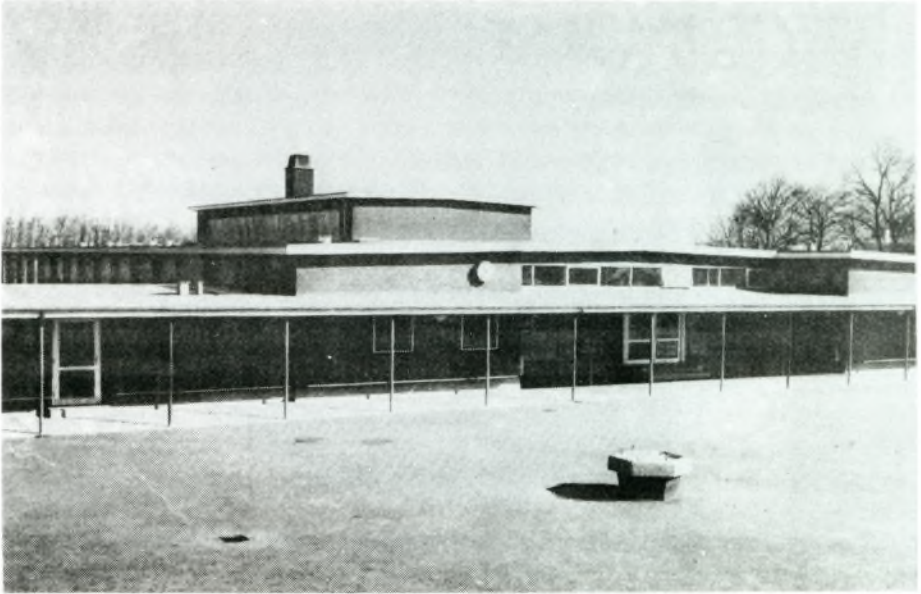
Kommunens styre, borgermænd
og kvinder sa'e: Vi sluger den
nu ikke sådan uden kval,
vi straks må ha' et folkevalg.

Så stemte vi og sagde ja,
vor frihed den vil vi da ha',
vi laved' fristat for en dag
med blomster, visum og hurra.

Vi skrev og snakked' politik,
gav ingen fred et øjeblik
til folketing og Eiler Koch,
nu har de osse fået nok.

I dag fik vi selvstændighed,
en lille tåre tyst gled ned
ad kinden på hver Smørum"bo".
Historiens slutning den var go'.

Centralskolen, 1962.

EFTERLYSNING

Lokalhistorisk Arkiv har i januar måned haft travlt med at lave den omfattende udstilling til 10-års jubilæet for Ledøje-Smørum's "Selvstændighedskamp". Men vi kan allerede nu sige, hvad vor næste udstilling skal handle om. Det bliver en udstilling i august måned i anledning af CENTRALSKOLEN/SØAGERSKOLENS 25-års jubilæum.

Men vi mangler i høj grad fotos og andet materiale -- især fra de første år -- for at det kan blive så fyldestgørende en udstilling som muligt. Så vi tager med TAK imod alt, hvad der måtte komme, hvadenten det bliver afleveret som gave eller kun til affotografering.

FORENINGENS BESTYRELSE:

Formand:	Lone Brüsch	97 37 32
Næstformand:	Vilhelm Nielsen	16 90 12
Kasserer:	Erik Petersen	65 25 79
	Karen Strand	97 38 17
	Else Herrmann	97 51 96
	Bent Eggert	97 40 18
	Anne Marie Kyed Pedersen	65 75 05

ARKIVET:

Adresse:	Smørum Bygade 35, Smørumovre, 2760 Måløv.	
Åbningstid:	den 1. torsdag i hver måned kl. 19.30-21.30 og den 2. lørdag i månederne september-maj kl. 11.00-13.00 og efter aftale.	
Arkivarer:	Anne Marie Kyed Pedersen	65 75 05
	Kirsten Fauk	97 50 63

Kontingent 1983: kr. 50,00. Pensionister halv pris.

Foreningens bomærke er tegnet af Bent Eggert.

Dette blad udgives af:

Ledøje-Smørum historisk forening og arkiv og er redigeret af Kirsten Fauk.

Næste nummer af bladet udkommer i september.

De nyere viste fotos skyldes Poul Zeiler, Anne Marie Nielson og Kaare Riis.

ISSN - 01090712

HOVE OFFSET (02) 16 92 72